

JUDr. Josef Šilhán, Ph.D.

katedra obchodního práva
Právnická fakulta MU, Brno
josef.silhan@law.muni.cz

CBP405Zk

Právo obchodních společností

Obecná úprava obchodních společností

27. 2. 2009
PrF MU, Brno

Informace o předmětu CBP405Zk

- detailnější pohled na obchodní společnosti, obecnou i zvláštní část
- 6 bloků přednášek
- 2 povinné semináře
- zkouška ústní
 - okruhy budou vyvěšeny v ISu

Literatura a právní předpisy

- Základní:

- **Eliáš/Bartošíková/Pokorná: Kurs obchodního práva. Právnícké osoby jako podnikatelé.** 5. vyd., Praha: C. H. Beck, 2005 (v přípravě je vydání šesté)

- Rozšiřující:

- Pelikánová, I., Černá, S. a kol. Obchodní právo : společnosti obchodního práva a družstva. 1. vyd. Praha: ASPI, 2006
- Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6. vyd. Praha: C.H.Beck, 2007
- Bartošíková, M., Štenglová, I. Společnost s ručením omezeným. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006
- (Faldyna, F. a kol. Obchodní právo. 1. vyd. Praha: ASPI MERITUM, 2005)

- základní předpisy

- **obchodní zákoník, zejm. II část** (§56 – 260)
- zákon o přeměnách
- zákon o nabídkách převzetí

Obsah

- **Úvodní část**
 - pojem podnikatele, podnikání
 - jednání podnikatele
 - obchodní rejstřík
- **Obecná úprava** obchodních společností
 - pojem obchodní společnosti, osobní a kapitálové společnosti
 - podíl, vklad, základní kapitál, ručení společníků ...
 - založení, vznik, zrušení, zánik, přeměny ...
- **Jednotlivé formy**
 - veřejná obchodní společnost
 - komanditní společnost
 - společnost s ručením omezeným
 - akciová společnost
 - (+ evropská společnost, evropské zájmové hospodářské sdružení)

 - družstvo (+ evropská družstevní společnost)

Obchodní společnost jako podnikatel

Pojem podnikatel

- podnikatel – jeden ze základních pojmů
- dle obchodního zákoníku § 2/2
 - osoby **zapsané v OR**
 - osoby **podnikající na základě živnostenského oprávnění**
 - osoby **podnikající na základě jiného** než živnostenského oprávnění
 - osoba, která **provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence** dle zvláštního předpisu

Osoby zapsané v OR

- obchodní společnosti
 - družstva
 - fyzické osoby, pokud roční výnosy nebo příjmy opakovaně přesáhnou 120 mil. Kč
 - další osoby, o kterých to stanoví zákon
 - státní podniky
 - některé zahraniční osoby
 - PF ČR, ČD, ČKA, komoditní burza, televizní provozovatelé...
- > obchodní společnost **VŽDY** podnikatel!
- i když nepodniká (tzv. "fiktivní podnikatel", "podnikatel podle formy")

Osoby podnikající

- podnikání = soustavná, samostatná činnost, na vlastní odpovědnost, vlastním jménem, za účelem dosažení zisku
- osoby podnikající **na základě živnostenského** oprávnění (dle ŽZ)
- osoby podnikající **na základě jiného** než živnostenského oprávnění (dle zvláštních předpisů)
 - např. advokáti, lékaři, exekutoři, daňoví poradci, auditoři...

Zemědělská výroba

- osoba, která **provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence** dle zvláštního předpisu
 - evidenci vede obec s rozšířenou působností
 - zvláštním předpisem je zde zákon o zemědělství

○ připomenutí:

- podnikatel \neq osoba, která podniká
- obchodní společnost i družstvo je **VŽDY** podnikatel bez ohledu na to, zda podniká

Jednání podnikatele

- řešíme otázku, jak podnikatelé činí právní úkony, např. kdo je oprávněn ve společnosti podepisovat smlouvy
- rozlišujeme:
 - jednání fyzické a právnické osoby
 - přímé a nepřímé jednání (zastoupení)

Přímé jednání

= osoba jedná sama

- fyzická osoba jedná **osobně**
- právnická osoba **statutárním orgánem**
 - VOS – všichni (nebo někteří) společníci
 - KS – komplementáři
 - SRO – jednatelé
 - AS – představenstvo
 - DR – představenstvo

- osoba jedná "*jménem společnosti*"; společnost jedná "*prostřednictvím svého statutárního orgánu*"

Nepřímé jednání (zastoupení)

- jednání "*za obchodní společnost*"
- zastoupení je možné jak u FO tak u PO
- smluvní
- zákonné
- na základě rozhodnutí (např. opatrovník)

Smluvní zastoupení

○ Plná moc

- **rozsah** libovolný (individuální, speciální, generální)
- **účinnost** uzavřením dohody o plné moci
- **FO i PO**
- úprava v **ObčZ**

○ Prokura

- **rozsah zákonný** – všechny úkony související s provozováním podniku
 - **základní** – bez nemovitostí
 - **rozšířená** – včetně nemovitostí
- účinnost **zápisem do OR**
- **pouze FO**
- úprava v **§14 ObchZ**

Zákonné zastoupení

- **vedoucí organizační složky** (§13/3)
 - ke všem úkonům týkajícím se složky
 - musí být zaspán v OR
 - zavazuje přímo podnikatele (organizační složka není samostatný subjekt)
- **osoba pověřená** (§15)
 - osoba fakticky **pověřená určitou činností** při provozování podniku
 - zmocněna ke všem úkonům, k nimž při této činnosti **obvykle** dochází
- + § 16 – **nezmocněné jednatelství** (cizí osoba v provozovně)

Překročení oprávnění

- **statutární orgán** může jednat v podstatě o čemkoliv
 - vůči třetím osobám je jednání závazné, i když statutární orgán překročil rozsah předmětu podnikání, ledaže jde o jednání, které překračuje působnost, kterou tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon
- **osoba pověřená dle §15** – jednání zavazuje, jen jestliže o překročení třetí osoba **nevěděla a s** přihlédnutím ke všem okolnostem případu **vědět nemohla**
- **vnitřní omezení jednatelského oprávnění** nikdy nemá účinky vůči třetím osobám, i když by bylo zveřejněno
 - **ALE způsob jednání statutárního orgánu ano!**

Obchodní listiny

- **§ 13a** – na všech smlouvách, fakturách, objednávkách, dopisech ...
 - firma, sídlo, IČO, údaj o zápisu v OR
- **podepisování** – identifikovat jednající osobu; nejlépe i u podpisu uvést firmu a funkci, ale jejich absence nezpůsobuje neplatnost! (§66/7)
- **podepisování prokuristy** – k firmě připojí podpis a dodatek o prokuře ("per procuram", "pp", "ppa", "prokurista"...)
 - dle judikatury nemusí neuvedení dodatku způsobovat neplatnost

Obchodní rejstřík

- **veřejný seznam** vedený soudy, do kterého se zapisují zákonem předpokládané údaje týkající se vymezených podnikatelů
- **účel**
 - informovanost veřejnosti
 - veřejnoprávní evidence sloužící veřejné správě pro zjišťování a kontrolu podnikatelů
 - zakládání některých právních účinků
- **princip publicity**
 - formální - §28/1
 - materiální
 - pozitivní stránka - §29
 - negativní stránka - §29/1

Obchodní rejstřík II

○ **zápisy do OR**

- obligatorní/fakultativní;
- deklaratorní/konstitutivní
- zápis/změna/výmaz
 - předepsané formuláře; možno i elektronicky; příslušné jsou krajské soudy
 - nesporné řízení, kombinace přezkumného a registračního principu; úprava v ObchZ i OSR; u deklaratorních po pěti dnech fikce zápisu

○ **struktura OR**

- oddíl A – FO, VOS, KS, SP a další PO
- oddíl B – AS
- oddíl C – SRO
- oddíl Dr – družstva
- oddíl Pr – příspěvkové organizace

Obecná úprava obchodních společností

Pojem obchodní společnosti

- vždy PO; subjekt odlišný od společníků; oddělný majetek
- zásadně založena za účelem podnikání
- založena dobrovolně
- zákonem upravené vnitřní uspořádání
- odlišení vnitřních a vnějších vztahů

Formy obchodních společností

- VOS – veřejná obchodní společnost
- KS – komanditní společnost
- SRO – společnost s ručením omezeným
- AS – akciová společnost

- ES – evropská (akciová) společnost
- EHZS – evropské hospodářské zájmové sdružení

Osobní a kapitálové společnosti

Osobní spol. (VOS, KS)

- osobní účast na činnosti
- vedení společnosti i jednání navenek svěřeno společníkům, společnost nemá vnitřní orgány
- vklady nejsou zásadně povinné, nepovinné ZK
- společníci ručí za závazky neomezeně
- při zániku účasti společníka se společnost zásadně ruší

Kapitálové spol. (SRO, AS)

- společníci se osobně účastnit nemusí
- zákonem vymezená soustava orgánů, které společnost řídí a jednají navenek
- vklady jsou povinné, minimální výše předepsaná zákonem, ZK povinný
- ručení společníků omezené nebo žádné
- zánik účasti společníka nemá na trvání společnosti vliv
- lze založit i k jiným než podnikatelským účelům

Základní kapitál

- majetkový celek vzniklý z peněžitých i nepeněžitých vkladů společníků
- z hlediska účetního jde o zdroj vlastního financování, na straně pasiv
- poměřovací kritérium pro stanovení velikosti podílů

- "garanční funkce" ZK
- zásada zachování ZK
- minimální výše u SRO a AS (200 tis, 2 a 20 mil Kč)

Vklad

- dle ObchZ = "peněžní prostředky nebo jiné peníze ocenitelné hodnoty, které se společník zavazuje vložit do základního kapitálu společnosti"
- 3 významy:
 - vlastní předmět vkladu, tj. věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které jsou vkládány
 - vkladová povinnost; závazek poskytnout společnosti předmět vkladu
 - součást základního kapitálu, číselné vyjádření rozsahu majetkových zdrojů

Předmět vkladu

- předmět vkladu přechází z majetku společníka do majetku společnosti (stávají se součástí ZK)
- vklad:
 - peněžitý
 - nepeněžitý
 - hmotný
 - věci movité – stroje, materiál ...
 - věci nemovité – budovy, pozemky
 - nehmotný – know how, průmyslová práva...

Nepeněžitě vklady (§59)

- předmětem pouze majetek, jehož **hospodářská hodnota je zjistitelná** a který je **využitelný** k předmětu podnikání
- závazky k provedení **prací** nebo poskytnutí **služeb** jsou zakázány
- v celém rozsahu musí být **splaceny před zápisem** do obchodního rejstříku
- **hodnota** musí být uvedena ve společenské smlouvě, u kapitálových společností nutný znalecký posudek
- povinnost **doplatit rozdíl** v penězích, pokud hodnota v době vzniku nižší než v době založení
- předmětem **nemůže být pohledávka vůči společnosti** (kromě zákonem vymezených případů tzv. kapitalizace pohledávek)

Minimální výše vkladu

- pouze u některých společností
 - u SRO – 20 tisíc
 - u KS – 5 tisíc

Podíl

- = "jiná majetková hodnota", která náleží společníkovi a představuje jeho účast na společnosti
- vyjadřuje vztah společníka ke společnosti a z toho vyplývající práva a povinnosti
- kvalitativní stránka – práva a povinnosti
- kvantitativní stránka
 - výše podílu (rozsah)
 - hodnota podílu (vyjádřená penězi)

Práva společníka

○ majetková

- podíl na zisku (u AS dividenda)
- právo na vypořádání
 - při zrušení společnosti
 - podíl na likvidačním zůstatku
 - zánik účasti společníka za trvání společnosti
 - cena za převod
 - vypořádací podíl

○ nemajetková

- kontrola
- řízení
- informace

- + případně tzv. menšinová práva

Povinnosti společníka

- majetkové
 - vkladová povinnost
 - u SRO eventuálně i příplatková povinnost
 - eventuálně povinnost kompenzovat ztráty
- nemajetkové
 - zdržení se konkurence
 - loajalita
 - další speciální povinnosti

Ručení společníků za závazky společnosti

- společnost odpovídá (má vlastní subjektivitu majetek), společníci ručí
- ručení nastupuje až v případě, že společnost neuhradila závazky
- **za trvání společnosti**- různá výše podle formy spol.
 - VOS – solidárně neomezeně
 - KS
 - komplementáři solidárně neomezeně
 - komanditisté do výše svého nesplaceného vkladu
 - SRO – do výše souhrnu nesplacených částí vkladů, solidárně
 - AS – za trvání akcionář vůbec neručí
- **po zániku společnosti** - §56/6; do výše podílu na likvidačním zůstatku, nejméně však jako za trvání

Založení a vznik

- nejprve "založení", "vznik" až zápisem do OR
- společníky mohou být PO i FO (+různá omezení)
- založení
 - 2 a více osob – společenská smlouva (u AS zakladatelská smlouva)
 - jeden zakladatel (pouze SRO a AS) – zakladatelská listina
- společenská smlouva (zakladatelská listina)
 - forma písemná s ověřenými podpisy u VOS a KS
 - forma notářského zápisu u SRO a AS
 - obsah různý, minimální stanoven zákonem
 - funkce zakládací a organizační
- zakladatelská smlouva a stanovy u AS
 - funkce rozděleny (smlouva zakládací fce, stanovy organizační)

Postup zřizování společnosti

- okamžik založení (smlouva, listina)
 - podnikatelské oprávnění
 - splacení povinné části vkladů, správce vkladu
 - příprava návrhu na zápis s přílohami
 - vznik zápisem do OR
-
- tzv. předběžná společnost, jednání před vznikem

Zrušení a zánik

- zrušení - právní skutečnost způsobující, že společnost již nadále nevykonává činnost, kterou je naplňován účel jejího založení, nýbrž koná kroky nutné k jejímu zániku
 - uplynutí doby
 - splnění účelu
 - rozhodnutí společníků
 - rozhodnutí soudu -
 - přeměny
 - důsledek insolvence
- zánik - výmazem z OR

Zrušení rozhodnutím soudu

- problémy v chodu společnosti
 - po dva roky se nekoná VH nebo společnost nevykonává žádnou činnost
 - nebyly zvoleny orgány společnosti
 - nepřekonatelné rozpory mezi společníky
- porušení zákona
 - společnost pozbyla podnikatelské oprávnění
 - zanikly předpoklady pro vznik společnosti
 - nevytváří se rezervní fond
 - společnost vykonává nedovolenou činnost
 - společnost neplní povinnosti uložené ÚOHS

Zrušení s likvidací a bez likvidace

- s likvidací
- bez likvidace – přeměny
 - fúze
 - rozdělení
 - převod jmění na společníka
 - nedostatek majetku společnosti

JUDr. Josef Šilhán, Ph.D.

katedra obchodního práva
Právnická fakulta MU, Brno

josef.silhan@law.muni.cz

Děkuji za pozornost